

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Utazás a választás alá eső plebániák körül.

(Egy világi hozzászólása.)

László Jánosnak és Csányi Kálmánnak cikkezése a címben jelzett kérdésben a nem érdekeltek figyelmét is megragadhatta. Mindenkinél lehetnek bizonyos tapasztalatai a választások dolgaiban, melyek a kérdés megvilágításához hozzájárulhatnak. Ezért a cikkíró a maga részéről elnézést kér, ha a legnagyobb jóakarattól vezetve a vitaközösbe egy új eszmével beletartózkodik.

A felszólalásokból két törekvés küzdelmének elő. Az egyik fél törekvése arra irányul, hogy az idősebb papok ne legyenek kitéve annak, hogy hosszabb lelkipásztorokodás és becsülettel végzett kötelesség teljesítés után 2—3 éves paptársakkal kerüljenek szembe, amikor arról van szó, hogy jobb plebániába kerüljenek. A másik fél meg azon álláspontra helyezkedik, hogy fiatal erő, mondjuk egy 2—3 éves munkósdét felmutató pap épen úgy elvezethet egy népesebb plebániát, ha megvan benne a krisztusi szeretet, mint egy idősebb. Ezen utóbbi állítás igaz lehet, noha a kellő higgadság, tapasztaltság mégis csak évek sorával jő meg. Az élet iskoláját mindenkinek végig kell járnia, mivel itten hónapok vagy egy-két év munkája az évek során elért működését nem pótolja.

Ettől azonban tekintünk el! Vegyük elő ahelyett a méltányosságot! Nemde az igazság-

erzetet sértő dolog volna, ha esetleg egy huszonöt éves pap és egy 4—5—6 éves pap együtt pályáznának és az „aura popularis“ a fiatalabbnak juttatná a diadalt!

Tegyük fel, hogy a választó közönség mind csupán iskolázott, művelt emberekből állna, akkor nem is lehetne ilyen meglepetésektől tartani. Sőt még olyan helyeken is, hol a kevésbé művelt nép választ, mérlegelik, hogy jobb plebániát érdemes, régi emberek nyerjenek el. A kedvelt káplánt nem akarják épen megsérteni, bevásárlják tehát második vagy harmadik helyre. Biznak a főpásztor bölcsességében, hogy a választók szándékát tiszteletben tartván egy régi hű munkatársat nem fog mellőzni. Mindamelllett megtörténik, hogy a néptömeg nem veszi figyelembe az ilyen különleges személyi viszonyokat s minden áron a közkezdveltség káplánt óhajja megnyerni. Ha így első helyre kerül egy fiatalabb egyén, a főpásztornak kénytelen-kelletlen el kell fogadnia a nép jövelését, ha nem akar botránys ellenállást földézni a választók többségének sokszor elvakult tömege részéről, amire széles Magyarországon elegszer van eset.

Ennek elkerülésére szólna az én javaslatom. A főpásztor ő nagyméltósága már tett egy fontos intézkedést, a választás terén, t. i. azt, hogy csak a pályázók közül lehet választani. Ehhez járulhatna kiegészítésként a plebániák beosztása jövedelmük szerint csoportokba, pl. az I. csoportba tartoznának az 6000 koronás

és ennél nagyobb jövedelmű plebániák, a II. csoportba hatezernél kisebb és négyezernél nagyobb jövedelműek, a III. csoportba a 3000—4000 kor. jövedelműek s így tovább. Csoportot a jövedelem szerint lehetne megállapítani négyet, ötöt vagy hatot. (Sok lenne! Szerk.)

A csoportok megállapításával együtt járna a papság létszámának bizonyos osztályokba sorozása, nevezzük csak nevén a dolgot, olyan formán, ahogy különböző intézményeknél történik, ahol a személyzet létszáma százakra megy, így az állami tisztviselők különböző osztályainál. Az osztályok számát egyeztetni kellene a plebániák és lelkeszségek számával.

Mikor egy első osztályú plebánia megüresedik, a pályázat kihirdetésével egyszerre közzétételnek, hogy pályázhatnak rá az I. vagy II. osztályban levő plebánosok. Ha megüresedik egy második osztályú plebánia, pályázhatnak rá a II. vagy III. osztályban levő plebánosok. Természetesen itt is gondoskodni kellene, hogy bizonyos különleges dolgok kellő figyelemben részesüljenek. Mi történik az olyan egyennel, kit a III. vagy IV. vagy akár melyik osztályból nem választának meg az előléptetésük előtt álló plebániák egyikére sem? Ezeket a főpásztor a választás nélküli, de megfelelő fokú plebániák valamelyikére helyezné.

Különös érdemek, theologiai tanárság, hitudori oklevél, egyetemi végzettség, a lelkipásztorokodás terén évek során kitűnő működés a

TÁRCA.

Duns Skót szép tanítása a megváltásról.

Mióta az angyal égi szózata elhangzott: „Nagy örömet hirdetek nektek, mely lesz minden népnek“, azóta a szent öröm a lelkesedés szárnyain száguldá be a földtekét s a politikai zavarok sötét felhőit is áttörve, sugarának egy fényével behatol a család szentélyébe s évenként a karácsonyfa szende fényénél Isten békéjét hirdeti a nemzeteknek. Krisztus eljött s teljességbe ment a prófétai szózat: „Siralmaikat örömmé fordítom és földviditum busongásukból.“ (Jer. 31—13.) A rég várt Üdvözítő emberré lett s jött, mint az isteni és emberi természetet önmagában egyesítő szivárvány, mely negyven évszázad bűnözőne után feltűnt s ragyogott és Istennek az emberrel kötött szövetségét hirdette a világnak „Szivárványomat a felhőkhöz helyezem és ez lesz jele a szövetségnek közöttöm és a föld között.“ (Gen. 9. 13.) „Tekintsd a szivárványt és áldjad őt, ki azt teremtette; igen szép az fényességében, körülvette az eget diésősége ivével“ (J. Sirák 43. 12.) s isteni bölcsességével békét hirdet a világnak. „Ragyogott — mondja sz. Bonaventura

(serm. 4. de nativ.) — mint hajnalcsillag, hogy tündököljön a sötét világ fölött: mint a hajnali csillag a ködben. (Ecl. 50. 6.) E világra jött, mint égő fátyla, hogy lángra lobantsa a tespedő világot. Tüzet jöttem bocsátani a földre és mit akarok, ha nem, hogy felgyuladjon. (Luk. 12. 49.) Jött mint viritó rózsza, hogy gyönyörűsége legyen az annyit szenvedett világnak. Én a mezők virága vagyok és a völgyek liloma. (Ének 2. 1.) Jött mint teljes bölcsesség, hogy kielégítse a szomjas világot.“ Születésének célja az emberi nem megváltása volt. A megmérhetetlen Isten, kit az egzek be nem fogadhatnak, egy jászol szűk terében hozzánk hasonló gyenge testben született, hogy egykor Jeruzsálem vérmezéjén szembe szálljon a rettenetes óriással s őt sebével, — mint hajdan Dávid az őt követ — s a szent kereszt botjával felfegyverkezve, győzelmet vegyen rajta s hatalmát megtörve, a világot Istennel kiengesztelje. Ime karácsony és nagypéntek jelentősége!

Az emberi nem újra boldog lett: a gyászos elesés után Krisztus vére a remény hajnalát festette a bezárt egzekre. Ádám vétkezett, a túláradó szeretet megváltott a bűn és következményeinek nyomorától. Isten a földre szállt, felvette természetünket, értünk szenvedett, mert vétkezett Ádám s vele az emberiség.

Hogyan? Isten azért szállt a földre, mert az emberiség vétkezett? A tények ezt igazolják! És ha nincs vétek, a megtestesülés nem történik meg? — Nagy kérdés, mely előtt bámulattal álltak meg a régiek; nem merték e szubtilis tételt bolgatni, megoldása tehát és kifejtése a Doctor Subtilisre: Scotusra várt. A skolasztikusok tüzetesebben foglalkoztak e kérdéssel. Sz. Bonaventura mestere, Halesi Sándor nyíltan kimondta: „Ha az emberi természet meg nem romlott volna, még akkor is lehetséges lett volna a megtestesülés“, szeráfi tanítványja szépnek, magasztosnak találta tanítója nézetét, de nem merete követni. Nagy Albert így nyilatkozott: Erősen hiszem, hogy az Isten Fia emberré lett volna még akkor is, ha bűn sohasem is létezett volna.“ Szent Tamás elene mondott mesterének. Szt. Bonaventura és szent Tamás tekintélyének fénye már-már elhomályosítja a szép eszmét, de a veszély pillanatában mentő angyalként síkra száll Duns Skót; zászlójjára tüzi: Az isteni Ige megtestesült volna, ha Ádám nem vétkezett is. Új harc kezdődik, de Duns Skót eszméje nem vész el a viharokban, mert a „Doctor subtilis“ éles elméjének egy sugarával szétöri a felleget, behatol Isten végzéseinek mélységes titkaiba „megkísérli tüzet rabolni az égből, a lángész tüzet,

megfelelő számú évek nélkül is elsőb fokba vihetik az egyéneket. Viszont ha valaki annyira ragaszkodik egy állomáshoz, hogy onnan nem akar távozni, sérelem ebből nem származhatik. Ha pedig egyesek papi kötelességeiket elhanyagolnak, nem számíthatnak előléptetésre.

Ezáltal ha nem is előzetnek meg minden méltánytalanság, mert hiszen bárminő nemes gondolkodású kormányzat követhet el akarata ellenére afféléket, de emberileg senki sem panaszkodhat nekik, ha mellőzésben részesült.

Javaslatommal egyébiránt csak arra akarok célozni, hogy miképen lehetne korszerűen megoldani a papság anyagi helyzetében is ezt a kényes kérdést. Sokan vannak, kik fiatal koruktól elzárva azon alkalomtól, hogy nagyobb körben érvényesíthessék tehetségüket, egy kis zúgban szegénykedve élnek le életüket és örlik meg tehetségüket. Holott ha kellő életidejükben anyagilag is némileg előhaladnak, jobb szívvél, nagyobb áldozatkészséggel viszik kötelességeik teljesítését. Ha ilyenek találhatók, őket soraim ezért ne kedvetlenítsék el, hogy javaslatom némileg talán utopisztikus, mivel az Isten szíve szerinti pap az anyagi hiányt nem panasolja fel. Nem az anyagiakra irányítja tekintetét, hanem az égiekre. De ha már elővettük a kérdést, hadd lássuk azt többoldalúlag megvilágítva. Valaki majd csak előáll egy olyan javaslattal, mely a választók, a pályázók és az egyházi főhatóság jogát tekintve véve kielégítő megoldást mutat.

Ha egyik javaslat sem nyerne jóváhagyást, még az se keserítsen el, mivel az ugorkának evadján nem lehet kívánni, hogy javaslataink be is váljanak. Elégdjünk meg azzal, hogy kibeszéltük magunkat s lelki nyugalomunk visszatért.

Felelet László János plébános úrnak. *)

Ön, kedves plébános úr, mindenáron az alázatossággal ellenkező, szerénytelen eljárásnak mondja, hogy a fiatalabb papok bátorkodnak nagyobb plébániákra pályázni. Téved, kedves

*) Közreadjuk még ezt a „Felelet”-et is, de öszintén szólva szívesebben fogadnánk olyan tárgyilagos és a dolog érdemeihez szülő irásokat, mint a milyen első cikkünk is. Így lehetne valamire jutni. Szerk.

a szeretet istenibb tüztét, hogy felgyújtsa vele a világot” s nem jut Vulkánus sorsára, hanem új erőt nyer, s eszményi szép tana a tudósok közt pártolásra talál s ma a gyönyörű eszmét már már a győzelem babérai övezik.

Krisztus eljön, ha az emberiség nem vétkezik is, fölséges tan, „melynek — mint Bougand mondja — igaz voltát maga szépsége is feltételezi.” Oka pedig ez, mert mint szent Bonaventura írja: Oly nagy a szeretet ereje, hogy az egymást szerető szíveket eggyé alakítja. Márpedig Isten mindenek fölött szereti az embert, hisz ő mondta: „Gyönyörűségem az emberek fiaival lenni.” Szavai bizonyítására oltárainkon ültette fel trónját. Ha gyönyörűsége a bukott emberekkel lenni, miért ne lenne öröme az ártatlannal is. Igaz, hogy irtalma végtelen s azt gyakorolni jött hozzánk, de ne feledjük, hogy szeretete is végtelen. „Én az engem szeretőket szeretem.” Már pedig ha az emberiség el nem esik, a tiszta szeretet röpke szárnyain tudna Teremtőjéhez emelkedni, nincs tehát kétség benne, hogy Isten is szeretetének legfőbb megnyilatkozását közölné az emberrel. Ez pedig abban állana, hogy szerető szellemű egy legyen szeretettjével; ime Scotus tanának szépsége!

Igaz, a szent Írás tanuskodik, hogy Isten szerető szívének atyai szózatát nem egyszer hallatta a gyönyörű édenben, de ne feledjük, hogy ez nem volt folytonos, hanem, hogy úgy mondjam alkalmasszerű: „A legfőbb jó — mondja

plébános úr. Az alázatosság szent Ágoston szerint: Istentől való függésünk elismerése — és ebből kifolyólag a bűn kerülése. Ha kerüljük a halálos bünt — vagyunk az alázatosság első fokán; a szándékos bocsánatos bűnök kerülésével elérjük az alázatosság második fokát; két megengedett dolog közül — Istentől való függésünk tudatában — mindig a tökéletesebbet választani: az alázatosság harmadik foka. — A jó ügy érdekében tenni, cselekedni, itt is, ott is fellépni, Istenért valami nagy dolgot véghezvinni akarni — nincs az alázatosság ellen, sőt alázatos lelkületre vall az ily eljárás — mondja a lelki élet egyik nagy mestere, — mert látjuk, hogy az illető nem saját erejében, hanem Istenben bízva tesz, cselekszik, különben nem merne oly nagy dolgokra vállalkozni. Az Úr Jézus példája is ezt bizonyítja. Ahogy eljött az ideje, megszokítja a názáreti csendes magányt, folyton tesz, cselekszik, csodákat művel, nem elégszik meg szülőföldje meghódításával, az egész zsidóságot megakarja nyerni. Látja, kedves plébános úr, a pap názáreti magánya is — aszemináriumi élet — megszűnik a felszenteléssel.

Neki már nem az elrejtett názáreti Jezust, hanem a nyíltan fellépő, a lelkek meghódításában határt nem ismerő Mestert kell követnie. — Ezek után azt hiszem, k. plébános úr, nem gáncsolandó, sőt dicsérendő azon fiatalok eljárása, kik Isten dicsősége iránt való buzgóságtól és lelkek szeretetétől úgyze-hajtva, — isteni Mesterök példájára nem elégsznek meg kis működési területtel — kisebb plébániák vezetésével, — nagyobbakra pályáznak. Ily szemüvegen át nézve, k. plébános úr, az ön által szerénytelenségnek, vakmerőségnek bélyegzett eljárás lassanként átvedlik talán az ön szemében is a buzgóság, — még pedig dicsérendő buzgóság fogalmává.

Azt sem hiszem, k. plébános úr, hogy tévedtem volna, mikor azt állítottam: a pasztorális prudenciát nem az évek száma — hanem a lelkek szeretete szerzi meg. Mert látja k. plébános úr, az a szeretet nem enged nyugodni a papot, míg a legjobb eszközöket meg nem találja hívei

Duns Skót — nem lehet csak alkalmasszerű. Aztán ezt nem tette-e meg azután is, mióta lángpallossal üzte ki öszzüleinket a boldogság kertjéből? Ott van Noéval, Ábrahámmal, mily kedvesen társalog velük. De az átok óta az ember nem mert Istenhez közelíteni. „A nép — mondja Bossuet — vonakodik a pusztában Istenhez közelíteni, nehogy meghaljon. Jákob borzadva kiált fel: „Mily rettenetes ez a hely, ez valóban Isten háza”. Átok reám, mondja Izaías proféta, mert láttam a seregek Üdvözítőjét. Mily szerencsétlenség volna abban, hogy látta Istent? Azt a felelmet akarja kifejezni, mely természetszerűleg fog el minden embert Isten színe előtt, mióta a bűn gyökeret vert a földön. A Megváltó eljött, s az embert Isten barátságába helyezte, ma már nincs meg az a félelem az emberiség részéről, mint hajdan, mert természetünket felvette Isten s magához emelt. Duns Skót tana szerint ez lett volna a megtetésülés célja. Vétkeztünk, a megtetésülés főcélja a megváltás lett. Krisztus szenvedésének drámája megtörtént. Az egyház meghatottsággal emlékszik rá s mély gyászolásában háromszor mutatja a keresztet nagyöntéken hiveinek: „Ime a kereszt fája, melyen a világ üdve függött.” Ha Duns Skót szép tana teljesedik vala, úgy Megváltónk nem gyarló, nem szenvedő testben vette volna fel természetünket, hanem, mint a századok királya dicsően, magasztosan jött volna e világra s nem egy nyomorult jászolban, elhagyottan, nem halt

úgy lelki — mint anyagi boldogítására. Jól tudom erre azt tetszik mondani: Itt a bökkenő, ép erre — t. i. hogy feltalálhassa hívei boldogítására a kellő eszközöket — kell a tapasztalat, az évek száma. — De édes plébános úr, jól tudjuk azt, hogy tudományunkat, vagy via experientiae vagy via auctoritatis, szerezzük meg.

Nagyon kevés a mi tudományunkban az, a mit via experientiae szerzünk be, amit tudunk, azt többnyire racione auctoritatis tudjuk. És ezzel meg van oldva a gordiusi csomó. Az a fiatal pap, ki szereti a lelkeket, ahogy elhagyja a szemináriumot, folyton azon van, hogy minél jobban megismerhesse a lelki élet ezer meg ezer változatát, minél jobban vezethesse a lelkeket. Nem lévén saját tapasztalata a tudomány beszerzésének másik módjához fordul és racione auctoritatis annyi ismeretet szerez magának jó könyvekből, hogy 3—4 éves pap korában 20—25 éves pap tapasztalatával rendelkezik. Ha pedig egyes bonyodalmasabb ügyben nem tudna eligazodni, ott a toll és tinta, egy pár nap alatt megkapja levél útján a jó tanácsot. S így mégis igaz marad: A pasztorális prudenciát tulajdonképp nem az évek számai, hanem a szeretet szüli.

A korrekció fraterára vonatkozó véleményét sem oszthatom, k. plébános úr. Azt mondja ugyanis: Az igazságot leplezetlenül kell megmondani. Engedjen meg, de helytelen állítás. A korrekció magában keserű orvosság és ha a beadás módja még keserűbb teszi, akkor a beteg nem veszi be. A leplezetlenül oda vágott igazságra a kevély emberi természet elkialtja magát: csak azért sem.

De ha az orvosságot — a korrekciót „pülulába” adjuk be, akkor a beteg — nem érezve, vagy legalább is kevésbé érezve a keserűségét — befogadja, megemészti és ha jó volt az orvosság, meg is gyógyul. Ezt különben nem én, a lelkiélet nagy mesterei tartják, s igaz is.

És ezzel azt hiszem, kedves plébános úr, véget ért az eszme-cserénk. Lehet, hogy ön továbbra is megmarad véleményei mellett, megteheti, jogában van, k. plébános úr. És tiszteltem mindenkinek egyéni nézetét s nem is akar-

volna meg a gyalázat fáján, hanem szívének szeretete boldogító legközelebbi életné az emberiségét, nem az Oltáriszentség misztikus jeleiben látók a hit szeméivel, hanem mint a dicsőültek az égen: színről-színre.

Duns Skót tanának bővebb kifejtése s az előforduló ellenvetések megoldása más dolgozatra vár, itt csak azt akarom megjegyezni, hogy Scotus tana az isteni tulajdonságok legnemesebbéről, a szeretetről legfőbbesében zeng. Krisztus eljön, ha az emberiség nem vétkezik is. Magasztos tan ez! Tanítsa, melyet csak az Immakulata dicső bajnokának szubtilis elméje pengethetett avatottan; eszme, mely a mindenség Ura szeretetének netovábbjáról beszél a világnak; eszme, melynek fonsége előtt tisztellett emel kalapot korunknak az eszményi széptért rajongó bölese s imáddal borul tédre Isten előtt az egyszerű hívő. Vagy tán nem elégszik meg a böles kutató elméje, midőn Scotus tanával rámutats arra, hogy a világ remek harmoniajának Nagymestere, a teremtés hangversenyében remek crescendót alkotott, s hogy Bougan szavaival éljek: „mindig szebb és szebb dallamokat halmozott össze s drámájának berendezésében a lángésznek s izlésnek legfőbb szabályát követte: „az érdekesítést”, mely tetőpontját Scotus tanában éri el.

Idezem egy olasz püspök megjegyzését: „Hogy Jézus Krisztus az Istenember a kezdet és a vég, az Alfa és Omega, azt a Szentírás tanítja. Hogy feje nemcsak az emberek egyhá-

tam fejét betörni, mint tetszett irni, de még sérteni sem. Csak azt az egyet akartam és akrom most is vindikálni fiatal pályázó paptársaim részére, hogy nem érdemlik meg és nem is illethetők pályázások miatt a „szerénytelenség”, vakmerőség jelzőivel.

Különbön az egész eszmecsérét sz. Ágoston szavaival végzem: „In dubiis unitas, in omnibus Caritas.”

Csányi Kálmán,
káplán.

Válasz a „Nyílt levél”-re.

Főtisztelendő Forster János szentszéki ülnök úr a „Közművelődés” f. évi 27-ik számában nyílt levelet intéz hozzám, melyre azonban csak most válaszolhatok. Késedelmezésemnek okát nem említem. A fönnevezett Főtisztelendő úr tagadásba hozza állításomat, hogy ő „akár fiatal, akár öreg baráttal a 90-es évek elején hirlapi polémiát folytatott volna.” No hát én egyszerűen ideiglatom a Közművelődésnek 1891. évi 1-ső számában —y —o aláírással megjelent következő cikket:

„Kiegészítésül. A „Közművelődés” f. évi 51. számában rövid vonásokban említés tétetik a szentágotai új templom benedikálásáról, a mely közleménnyel szemben némi kifogásom van. Az említett cikk írója különösen kiemeli a templom csinos, stilszerű építését, valamint a lelkész úrnak nagy érdemeit, mint ki az Úr ezen házáat létesítette. Ez ellen semmi kifogásom nincs, hisz az igazságon alapszik mind, de igenis van az ellen, hogy egy tekintélyes személyiséget az illető író egészen érintetlenül hagyott, noha az új templom nem kevésbé az ő fáradozásának gyümölcse, mint a lelkész úrnak. Ha kérdést intézünk e tárgyban a lelkész úrhoz, azt fogja válaszolni: hogy nagys. Max Tivadar es. és kir. nyug. őrnagy úr vezetése nélkül nem lett volna képes e nagy mű megalkotására. Hova fordult volna segítségért; honnan kérte volna

az adományokat, ha az őrnagy úr mindezekben oldala mellett nem lett volna és az író által is említett sérteséket, sőt gorombaságokat tartalmazó válaszlevelek miatt már esüggő lelkész az ő katonai hidegverőségével nem buzdította volna kitartásra. Semmiben sem akarom a lelkész úr érdemeit kisebbíteni, sőt nem is lehet, de ő mégis kötelességszerűleg cselekedett, mint kell tennie minden jó pástornak, ki nyájának boldogságát szíven hordozza és kit az Úr háza iránti buzgóság megemészt. Az őrnagy úr tette annál dicséretre és elismerésre méltóbb, mivel nem hivatása hozza magával azt a mit tett, hanem rendkívüli buzgalma, melyet keresni kell a mai kor fiai, de különösen katona fiai közt. Az ily embert, ki még az építkezés alkalmával, dacára rendkívüli nagy elfoglaltságának, az építkezési anyag beszerzését elvállalta; ki az Úr ezen új hajlékának beszentelésén, dacára a rideg időnek Fogarásból Szent-Ágotára utazott a plebános meghívására, hogy jelen legyen az általok annyi gond és fáradsággal létesített műnek Isten szolgálatára történő átadásánál; ki nemcsak ezen, hanem bércecs hazánk számos plebánia és szerzetes temploma felszegélyezéséért eszközölte; ki ő Szentsége a pápa kitüntetését már három ízben kiérdemelte; ki két szerzetes tartomány confratere, sőt mi több, az egész sz. Ferenc-rend generális confratere, mondom, az ily embert megemlíteni nélkül hagyni, nagy figyelmesség, hogy ne mondjam hátlátlanságnak bélyegezhető. Ha annyira fukarok vagyunk az elismeréssel ily egyéniségekkel szemben, akkor ne csodálkozzunk azon, ha oly kevés világi ember hordja szíven az egyház ügyét. Más-korra nagyobb figyelmet ajánlok a cikkírónak e részben. —y. —o.”

Ezen cikkeskére főtisztelendő Forster János úr 1891. jan. 5-én, mint nagyszabeni káplán megadja a viszontválaszt a „Közművelődés” 2-ik számában a következőképen:

„Levél a szerkesztőhöz. T. Szerkesztő úr! Az ember sohase tudja, hogy mire ébred;

mal egyengessék diadalútját.” Eddig az említett püspök.

„Ha a világ megőrzi vala — mondja Bougaud — hajnalának üdéséget, miért ne jött volna (a bűn nélkül is), hogy mindent felemeljen, megdicsőítsen, istenítsen?” E gyönyörű tan Duns Skót nagynevű iskolájának: a szentferenc-rend taborának az Immaculata után második disze volt hajdan s gondosan őrzött ereklyéje ma. Duns Skót Immaculataja ma szőszereint hitcikkely s a földkerekség örömmel zengi a skótisták diadalénekét, méltó tehát, hogy a doctor subtilis Inkarnatiója is alapos tanulmány tárgya legyen s a tudomány nagy előhaladásában avatatlan lelkek ne merjék a szentferenc-rend ragyogó tudorát: Duns Skót Jánost össze-téveszteni Scotus Erigenával, mert avatatlanságuk az egyház bekéjén és a scholasztikán beszűlja meg magát! Inkább elő Duns Skót műveit! s tanulmányozni Szent Tamás nemes ellenfelének magasztos eszméit annál is inkább, mert a doctor subtilis boldoggá avatásának ügyét, az egész földgömb érdeklődése kíséri, minden ország epedve óhajtja s a világ összes püspökei hathatós kérésükkel ostromolják Rómát, mint ezt tették Duns Scót Immaculataja érdekében. Félre az előtételekkel! Tanulmányozzuk Skotust!

P. Máthé Özséb. O. F. M.

s ha mindjárt tudja is, hogy a boldogult Szabó Imre szerint Magyarország egy nagy tyukszem, akkora lévén t. i. benne a susceptibilitás, mégse tudja, hol és mikor jajdul fel valaki olyan okokból, amikből más egészséges idegzeti emberia ugyan meg se szisszen. Ezt tapasztaltam én is, aki a legjobb lélekkel, minden utógondolat nélkül írtam b. lapjába egy rövidke tudósítást a szentágotai új templomról. Nosza megjártam én! Megjártam azért is, amit írtam, amit nem írtam. S ezen amint látom, minden tárgyilagosságom sem segített.

Azt írtam a többi közt, hogy a fungáló apát-plebános urat árokba vitte a városi fiaker. De nem írtam meg, hogy menet vagy jövet. Ezért rapportra citált a nevezett apát úr s így szólt: „Édes öcsém, magának meg kellett volna irni, hogy ez a dolog menet történt, mert így majd azt hishetik, hogy visszajövet esett meg s ekkor is azért, mert apát, káplán, kántor, kocsis úgy be voltak . . . (hogy is mondják csak?) hogy árokba fordultak. Higgyen nekem, én tapasztalt ember vagyok; az ördög nem alszik.” Ki tagadhatná, hogy e szavakban emberismeret és életből-éleség lakik?

Hanem azt már csakugyan nem hittem volna, hogy akadjon ember, aki abban a formában kaphasson belém olyanért, amit én nem írtam, mint egy bizonyos —y —o. (ismerlek szép maszki!) tette b. lapja f. évi 1. számában.

Mert a) mi okból tartozzam én tömjént gyujtani M. T. őrnagy úrnak és b) miért?

Először is én a nevezett úrnak nem vagyok ordonánca, de még confratere se vagyok. Tapasztalásból tudom pedig azt, hogy ő valódi és képzelt érdemeinek elismerését megszokta szentöl-szembe követelni, azért nem vállalkoztam arra, hogy őt e törekvéseiben tollammal is szolgáljam. Látom akadt erre ember. Szolgáljon megnyugvással neki, hogy az én jellemmel az ilyen szivességek megtétele ellenkezik.

Aztán miért dicsértem volna ki a nevezett urat éppen ez alkalomból? Én jobban tudom, mint a cikkíró, ki és mit adott a szentágotai templomra, mert a 20 ezer közül legalább 10 ezer kérőivet én prokuráltam; azért ott, ahol az adományozók nagy száma mellett, helyes elhatározásból sem az uralkodó pár, (szerepel vagy 600 forinttal), sem a gyönyörű ablakfestményeket adományozott főurak és a többi jötevők nem említették meg, valóban nem lett volna igazságos megemlíteni azt, aki beszélt ugyan eleget, de akinek reális hozzájárulását még dicsőségének oly mész hirnöke sem kísérlette meg kimutatni, mint —y —o!

Igaza van a cikkírónak, midőn M. T. morális támogatásáról oly sokat és oly szépen irt, ezt azonban én éppen nem tudom oly magasra felverni, hogy eltagdhasam azt, miszerint a szentágotai templom létrehozatala Wiegand János lelkész úr kizárólagos és föltétlen érdeme. A ki ezt kéti, az őt rágal-mazza s felhet Isten büntető kezétől. Jól tudom, hogy —y —o. embere szereti, sőt várja a dicséretet, hogy tőlem is, mint ünnepi szónoktól elvárta, én azonban a szőszék jó-gával ez irányban óvakodtam visszaélni s ezért a templomi ünnep után orrom alá is borsolt, csakhogy ezzel nem törődtem.

Az értesítés megírásában pedig száraz tudósítás lévén céloom, éppen nem éreztem magamat hivatva arra, hogy a mit a szőszéken nem tettem meg, azt hirlapilag tegyem meg.

zának e földön, hanem az angyalokénak is az égben, kétséget nem szenved. Ezek után úgy tetszik nekem, hogy a megtestesülés által eljött volna, hogy mindent egyesítsen a végtelennel összefűző kötélekkel. A teremtés Krisztus nélkül előttem megfejthetetlen. Egy Krisztus, az Istenember, hogy létezését egy merő véletlennek, — még pedig milyen véletlennek!? — Ádám bukásának köszönje: ez nekem nem tetszik. Az Isten kívülről megillető dicsőséget, melynek egyedüli központja Krisztus, Ádám bűnétől tenni függővé: e dolog bosszant engem. Hogyan magyarázható meg Krisztus nélkül az angyalok bukása? (Az Angyalok is vétkeztek, Krisztus még sem lett angyallá, hanem emberré. A megtestesülésnek legfőbb indító oka tehát a bűn nem lehet.) Szerintem a megtestesülés első gondolat Istenben s e körül forog az ég és föld drámája. Minden Krisztusban összpontosul s minden Krisztus által tér vissza Istenhez. Mily fönséges tervezet! mily remek talál-mány! Alapjában méltó a Mindenhatóhoz!”

„Az alapigazság hirdetését megkezdte Duns Skót s ma folytatódik. Eljőn az idő, még pedig biztosan, midőn e tan az egyház dogmájaként fog ragyogni. Ez koronája leend az Istenember diadalának, melynek tündöklését szemlélni az utókor van hivatva. Szent Ferenc fiai pedig becses ereklye gyanánt őrizték meg e szent eszmét, mint megőrizték a szeplőtelen fogantatását, legyenek harcosai s nemes buzgalom-

Látom ennek is akadt embere! Lelke rajta! Amennyiben azonban ebbeli buzgósága M. T. úr érdemeinek szolgálatában az ellenem tényleg használt jogosulatlan, sőt durva személyes kifakadásokra ragadta el, őt ezekért a nyilvánosság előtt ezennel rendreutasítom és ilyeneket a jövőre nézve határozottan kikérek magannak. N.-Szében, 1891. jan. 5. Forster János, n.-szebeni káplán.

Az —y—o aláírással Kóry Ottó fogarasi tanító és hitoktató írt. Különben önmaga vallja meg ezen iratában zárjel között „ismerlek szép maszk”, tehát tudta, hogy szerzetessel van dolga. Dacára mindezeknek, még sem akar visszaemlékezni a hírlapi polemiára. Hogy azonban ezen vitaközlés tovább nem folytatódott, annak az volt az oka, hogy a „Közművelődés” akkori szerkesztője, midőn P. Kóry Ottó nem kevesebb, mint Wiegand plebános úrnak 50 levelével igazolni akarta a Max Tivadar közreműködését, a disputát lezárta.

Látja Főtisztelendő Uram, a Zsinat előkészítő munkájában Rendtartományunkat a sárga földig legyalázta és meghurcolta, s mindezek dacára én még rágalmazásnak sem minősítem eljárást; Ön azonban „vakmerő”, rágalmazó gyanúsítással illet engem, azért, mert a fenn leközölt levelére voltam bátor hivatkozni.

Ebből a nagy közönség láthatja, mennyit ér Önnek ezen kifakadása: „Ime egy volt Lector megmar engem a személyes becsületemben”, mert arról megépen nem akarok írni, hogy minő kötelességeik vannak a püspöki anélben alkalmazott tisztviselőknél, azokról a kánonjog kimerítően tárgyal.

Csak nem képezel oly naivnak annak elhívésében, hogy a mi a püspök aláírásával közöltetik, évenként vagy 6—8 ezer ügydarab, mind az ő személyes intézkedését képeznék? Mire valók akkor a referensek, mire való volna az iroda?

Hogy kivételes intézkedés volt a P. Kóry jurisdikciojának megvonása, az világos. Hogy ily dolgokat épen az irodával eszközöltetett az Istenben holdogult és mindnyájunk által az imádásig szeretett Főpásztor, azt én saját tapasztalatomból tudom.

Ugyanis 1897. január első napjaiban ordi-nandusokat kísértem Gyulafehérvárra. Az én jurisdikcioim egy évvel hamarabb letelt, de elefeletem volt. E miatt engedelmet kértem a Kegyelmes úrtól, s ezen választ nyertem. „Nem: baj. Egy hivatalos levél kíséretében adja be az irodába, ott elintézik.”

A levéltárban mindezeknek utánnézhetnek.

Mi mindnyájan, újból ismétlem, a P. Kóry jurisdikciojának bevonását, az Ön referációjának tulajdonítottuk, azonban tényleges okmány hiányában bizonyítani nem tudom. De hiszen ez nem is lényeges pont azok közül, a miket megbizonyítottam és a mikről Ön a Rendtartományt vádolta. Hogy mennyire voltam tárgyilagos, ezek után nem Főtisztelendőség, hanem mások fogják megítélni!

Azt írja: „Ezt a módszert én bizony még csak lenézni is röstellem.” Kár is volna. Mert aki a nagy szavak puffogatásával képes még saját szerzeményét is feledésbe venni, arra ügyis mint valami dodonai orakulumra nem kíváncsi a nagy közönség feltekinteni.

Dés, 1907. augusztus 5.

P. Sántha Angelus,
volt Lector.

H I R E K.

— **Püspök urunk önméltósága**, minthogy egészségének teljes helyreállítása végett Reichenhallban üdül, a VII. orsz. kath. nagygyűlésen személyesen részt nem vehet, de hogy a gyűlés iránt a tálvolban is a legmelegebben érdeklődik, bizonyítja az alábbi szép levél, melyet Zichy János grófhhoz a Szövetség elnökéhez intézett.

Méltóságos

Gróf Zichy János úrnak,

az Orsz. Kath. Szövetség elnökének

Budapest.

● Méltóságos gróf úr!

Midőn a Pécsért tartandó VII. Orsz. Kath. Nagygyűlésre szóló meghívót és a vednökséget köszönettel elfogadnám: mely sajnálattal ki kell jelentenem, hogy személyesen most sem jelenhetek meg, miután egészségemnek teljes helyreállítása céljából még néhány hétig gyógykezelés alatt állok. A tálvolból Isten kegyelmét kívánom úgy az előanútkalathoz, mint a gyűlés mennél sikeresebb megtartásához s a költségekhez 200 (két-száz) koronával járulok. Fogadja méltóságod őszinte tiszteletemnek nyilvánítását.

Reichenhall, 1907. júl. 29.

Majláth G. Károly,
erdélyi püspök.

— **Az erdélyi szent Ferencdniek júl.**

24-én tartották évi tartománygyűléstük Vajdahunyadon Kóry Ottó provinciális elnöklete alatt. A rendek Erdélyben 24 háza van. A házak fejei Csiksomlyón: Paál K. János; Mikházán: Csizsér Elek; N. Szébenben: Nagy H.; Esztelneken: Éltés Gábor; Vajdahunyadon: Csizsér Bonaventura; Kolozs-várt: Tréfán Léonárd; Medgyesen: Kóry Ottó; Szárhelyen: Pilp Kazimir; Alvincen: Pucher Anklét; Udvarhelyen: György József; Déván: Kassay Kelemen; Dézsen: Sántha Angelus; Brassóban: Lakatos Kornél; Fogarason: Simon Jenő; Szamosújvárt: Szélyes Ferenc; Szászvároson: Ferenczy Vendel; Szászsebesen: Lenés Imre; Marosvásárhelyt: Forika Adrián; Tordán: Salamon Albert; Torockó-Szent-Györgyön: Bíró Kerubin; Széken: Soóthi Stanislaus; Kőhalmón: Hartmann Tódor; Körösbányán: Krämer Bonifác; Gyulafehérvárt: Imre Márk.

— **A néppárt mozgalma.** A kisszebeni kerület néppárti választói Miklósvágáson 1907. augusztus hó 18-án, délelőtt 11 órákor a plébánia előtti téren néppárti népgyűlést fognak tartani a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Szmeccsányi György. orsz. képviselő. 2. A néppárt programjáról. Tartja: Rusznák Miklós dr. igazgató-tanár. 3. A néppárt működéséről. Tartja: Brestyenszky Kálmán orsz. képviselő. 4. Elnöki zárószó.

— **Egy püspök aranyisége.** Desewffy Sándor csanádi püspök aranyiségét ünnepelte. Maga a püspök ugyan súlyos betegsége miatt tevőleges részt nem vehetett az ünnepségben, de papsága és hivei annál nagyobb buzgósággal és szeretettel tették emlékeztetéssé a ritka napot. Várady Árpád dr. címzetes püspök vezetése alatt a csanádegyházmegyei papság 25 tagú küldöttsége ment a Svábhegyen nyaraló jubilans püspök üdvözlésére. Az egyházmegye összes papjainak aláírásával ellátott művészi kivitelű hódoló feliratot nyújtottak át. Felajánlottak egy igen értékes szinarany misekegyelet. A gyűjtésből fennmaradó összegből az ünnepelelt püspök nevével a Szövetség elnökéhez a fő-

pásztor ez ünnepi alkalomból különböző jöte-konyecélokra ötvenezer koronát adományozott. X. Pius pápa sajátkezü levéllel tisztelte meg az agg főpapot.

— **A marosvásárhelyi Kath. Legényegyesület** műkedvelői csoportja július 28-án este nagy sikerrel adta elő „Rákócziért” című 4 felvonásos történelmi színművet Tordán a Vigadó dísztermében. A műkedvelőket a tordai iparos egyesület és a Védőegyesület a Rákóczi lobogó alatt fogadták. Harmath Domokos a védőegyesület elnöke üdvözölte az érkezőket, mire Szilveszter Ferenc dr. a legényegyesület elnöke válaszolt. Ezután a város zenekara rázendítette a Rákóczi indulót, mire megindult az imponzans menet az iparosegyesület helyiségébe, honnan a kölesönös üdvözlések végzése után a vendégek az Európa-szálló éttermebe közösedre mentek. Este 1/28 órákor kezdődött az előadás, mely nagy erkölcsi sikert ért el. A szereplők derekasan állották meg helyöket s így igen kellemes emléket hagyott hátra a marosvásárhelyi kath. Legényegyesület műkedvelői csoportja. Előadás után tánc volt.

— **Tűzoltóink majálisa** f. hó 4-ikén folyt le a „Nepkert”-ben — hozzátehetjük elég szép sikerrel, habár sokan, nagyon sokan voltak ezutal is olyanok távol, akik nemesak példaadás kedvéért, hanem a nemes intézmény iránti hála-ból és érdekből is meg kellett volna hogy jelenjenek. Na de ha épen akkor nem égett sem a házuk, sem a terményük!

— **Az antimilitarizmus** legjobb terjesztői épen úgy a katonák, mint az antiszemizmusé a zsidók. Igen sűrűn hoznak a lapok olyan híreket, melyek az állampolgárokat a legnagyobb elkéseredésre viszik a katonai intézmény ellen, amely amúgy is, mint „szükséges rossz” (még ez idő szerint) nem valami nagy népszerűségnek örvend. A snajdij katonatisztek a legnagyobb könnyelműséggel szokták kardjukat polgárverbe mártani, a legtöbb esetben — fájdalom — minden érdemlegesebb megtorlás nélkül. Ha van az elavult korszakból hátramaradt szegyené még az emberiségnek, ez elsősorban az a szegyenletes állapot, hogy a katonaság külön államot alkot az államban. A katona gyilkolhat a legbrutálisabb módon — miként ezer meg ezer véres betűkkel feljegyzett eset tanúsítja — mert a felelősségre vonás más paragrafusok szerint történik, mint a polgároké. A katonagyilkosság katonai igazságszolgáltatás szerint ítéltetik meg. Pedig az igazság csak egy lehet. Valamint nem lehet külön katonai becsület, — úgy nem lehet külön katonai igazság.

Nálunk azonban még mindig van ebből a megpenészedett copfból. Ezért nem gondoljuk, hogy az az égbekialtó brutalitás, amely megesezt Sztaniszluban, ahol egy tiszt gyakorlat közlen, egy kis ügytelenségért leszárt egy közkatonát, méltó megtorlásban részesülne. Azt azonban hisszük, hogy az antimilitarizmus terjedéséhez ez is ad egy kis lökést. Csak előre ezen az úton.

— **Közös konyha.** Ismeretes, hogy az általános drágaság, valamint a türehtetlen eselédmizéria a nagybecskerekieket arra a gondolatra vezérelte, hogy közös konyhát állítsanak fel, honnan a jelentkezők jutányos áron igen jó kosztot kaphatnak. Mondják, hogy ez az intézmény Nagybecskereken bevállott. Ez buzdította fel a gyulafehérváriakat is úgy, hogy a közös konyha létesítése érdekében városunkban is megindult a mozgalom. Az első értekezlet, melyet Oelberg Ottó lovag, táblabíró hívott össze f. hó 11-én d. e. (vasárnap) lesz a városháza tanácstermében. Kíváncsiak vagyunk, hogy nálunk

sikerül-e nyílni egy jónak és hasznosnak mutakozó dolgot.

— Züllött gyermekek állami védelme

A nagy társadalom rohamos bomlása, a nehéz megélhetés, meg az erkölcsi érzék folytonos hanyatlása miatt meglazult családi élet legkeserűbben sújtja az ártatlan gyermekeket, akik már zsenge korukban ki vannak taszítva a nagyvilág fertőző mocsarába. E tarthatatlan állapotban akart segíteni már Széll Kálmán, aki az 1901. VIII. és XXI. törvényekkel államilag igyekezett biztosítani az elzüllött gyermekek sorsát. Am ez a humánus és messze kiható törvény is vagy papírosan szunnyadt, vagy pedig lelketlenül, gépiesen kezelték egyes paragrafusait, mint a hogy nálunk a paragrafusokba leiket önteni egyáltalán nem szoktak. Most Andrássy Gyula gr. belügyminiszter részletes utasítást adott ki az említett törvények végrehajtására. Ez az utasítás magas szintű humanizmusával, melységes szeretetével még korszakalkotó eredményeket biztosíthat. Utasítja a hatóságokat, hogy a törvényt ne szolgálati ridegséggel, hanem szívvél, a szociális érzés magaslattal, igazi odaadással hajtsák végre. Ugyancsak figyelmezteti az illető hatóságokat, hogy rendeleteinek végrehajtását szigorúan fogja ellenőrizni és a mulasztókkal szemben érelyesen fogja alkalmazni a törvényt szigorú. Az utasításnak fontos részlete az, mely elrendeli, hogy a hatóságok nemcsak az erkölcsi züllésnek indult gyermekeket kötelesek 12 éven alul, illetve 12–15 éves kor között azonnal a legközelebbi állami gyermekmenhelynek átadni, hanem azokat a hasonlókorú gyermekeket is, akik bár szülői vagy családi körben élnek is, de az a kör veszélyeztető romlásnak teszi ki a gyermek erkölcsét. Igen helyesen jegyzi meg az utasítás, hogy a gyermekmenhelybe való elhelyezés sem a gyermekre, sem hozzátartozóira nem megbélyegző. Ezek nyomán remélhető, hogyha a végrehajtó közegkről is levold a bürokratizmus rideg jégpáncélja a belügyminiszter szívével éreznek, hogy jövő társadalmunk reorganizációja hatalmas lendületet nyer. Magától értődik külömben, hogy ez csak úgy válik valóra, ha nem felekezeti nélküli irányzatban végzetik a munkát, hanem ha a legszeretőbb gond és a legaprólékosabb figyelem fordítatik a kis züllötték valóra serkentésére. Enélkül hiábavaló lenne minden intézkedés, ha még oly szépen van is megfogalmazva.

— **A tanítók államsegélye.** A nem állami tanítók fizetésének rendezéséről szóló 1907. évi XXVII. t. c. végrehajtása tárgyában 76.000 miniszteri szám alatt, a közeli napokban kiadott utasítás alapján, a nem állami tanítók fizetését kiegészítő államsegély már kérelmezhető. Ezen államsegély elnyerése azonban a többek között azon feltételekhez is van kötve, hogy a kérvényező iskolaszék igazolja, hogy a tanító a miniszteri, vagy miniszterileg jóváhagyott tanterv alapján készült és a kir. tanfelügyelőség által láttaozott tananyagbeosztás és órarend szerint végzi az iskolai munkálkodását. Az így általános kötelezővé való tananyagbeosztásoknak és órarendeknek könnyebb és egyöntetű minta szerint való kiállítás céljából Gyerkes Mihály székellyudvarhelyi igazgató-tanító a miniszteri és külön a róm. kath. népiskolai Tantervnek megfelelő szerkezetű bármilyen osztálybeosztás érdekeit kielégítő és az együtt tanítandó osztályok anyagának egy tantárgyból ugyanazon lapon való elrendezésére szolgáló Részletes Tantervnyomatvány (sajtó alatt) az osztályonként csoportosított beosztás számára pedig már miniszterileg is engedélyezett Tananyagbeosztási nyomatvány füzeteket készített és ad ki. Minthogy

ezen órarend úrlappal ellátott füzetek, a tantervben felvett anyagelrendezésnek igen jó segédeszközei és útmutatói, ajánljuk azokat úgy az állami, mint a közs. felekezeti és más jellegű iskoláknál működő tanítók figyelmébe. Megrendelhető bármelyik füzet az egy tanító vezetése alatt álló hat vagy öt együttes osztály számára postadíjjal 2 kor. Négy oszt. sz. 1.80, három oszt. 1.40, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 kor. előleges beklüde mellett Gyerkes Mihály igazgató tanítónál Székelyudvarhely.

— **A kath. naggyűlés** alkalmából Pécselt rendezendő ünnepélyeket az ottani bizottság követezőkben állapította meg. Az ünnepélyrendező-bizottság vasárnap (augusztus 25-én) este ismerkedési estélyt, hétfőn (augusztus 26-án) bankettet, kedden (augusztus 27-én) este kilenc órákor fényes kivilágítást és nagyszabású hangversenyt rendez. Ez lesz a három napra terjedő kongresszusnak befejezése. Vasárnap délelőtt ez ügyben Wurster József apátkanonok elnöklése alatt értekezlet volt. Megállapították a záróünnepély részletes programját, mely szerint 27-én (kedden) este 9 órákor a kekesegyház előtti téren a vártemplom kivilágítása idején monstrehangverseny lesz, amelyen való közreműködésre felkérlik a pécsi dalárdát, a Pécsi Polgári Daloskört és a Katolikus Kör férfikarát. Bevezetésül a katonazenekar fog egy darabot játszani, majd az egyesült énekarok Hoffer „Királyhimnusz“-át éneklék (a városteplom piros-fehér-zöld színben fog ragyogni), utána a Pápai himnusz adják elő (a kivilágítás színe fehér-kék, közben kigyúl másfél méter magas betűkben: Krisztus győz!), majd az „Isten áldd meg a magyart“ esendül fel, piros szín, kék glóriával és vizeséssel.) Bevezetésül a katonazenekar a Rákóczi-indulót fogja játszani. Az egyes énekszámok között toronyzene lesz.

— **Drágula a gyűjtő.** Ha már minden élelmi és ruházati cikk rohamosan drágul, miért ne drágulna a gyűjtő is. Így gondolkozhattak a gyűjtőgyárosok, mert gondoltak merészet és nagyot s elhatározták, hogy ezután a gyűjtő árát épen megduplázzák. Ezután tehát egy kis csomag gyűjtő ára 4 fillér lesz. Úgy hisszük, hogy ezen cikk drágulása legkevésbé fogja érinteni a fogyasztó közönség zsebet. Egyszerűen nem fogunk használni drága gyűjtőszálat. Bojkottálni fogjuk és elővesszük a néhai való kovács és a plót avagy valamelyik modern tűzszerszámot. Szóval ettől az egy drágulástól nem ijedünk meg.

— **Erkölesten iratok és képek a kirakatokban.** A „Szent Alajos Társulat“ nevében Fischer Ágoston elnök és Uhlárik István jegyző igen üdvös célú és korszerű felhívást küldött szét, amely így szól: Köztudomású dolog, hogy mennyire pusztít korunkban az erkölestenesség. Nemesak könyvekben, folyóiratokban, vicclapokban terjesztik a szemérmelenséget a serdülő ifjuság körében, hanem a kirakatokban is ugyszólván nyilvánosan kínálják az ártatlan ifjuságnak a tisztátlán képeket, füzeteket, szemérmelten könyveket. E sajnálatos tény megállapításánál nem állhatunk már meg; elég lanyhaság terheli e tekintetben a keresztény kath. társadalmat. Ő Szentségének X. Pius pápának jelszava: „Megújítani mindent Krisztusban“, bejárta az egész keresztény világot. Nálunk is sok történt a keresztény restauráció ügyében e szavak nyomában. Az 1906. évi tavaszi szociális országos kongresszuson, valamint az ősi katolikus naggyűlésen e tárgyról nem egy szó esett. A tavaszi kongresszuson az erkölesten irodalom kiküszöböléséről szóló előadó e tevékenységet oly fontosnak jelezte, hogy annak rendszeresítésére külön társulatot is vallott szükségesnek. Minthogy Szent Alajos a tisztaságnak különösen ragyogó

példaképe, ennélfogva az „Angyalifjú Társulata“ is illetve annak Segítő Egyesülete, ugyszólván kötelezve érzi magát ama az Előadó úr által óhajtott Társulat tevékenységének kifejtésére. Mindenesetre a Kongresszus és a Naggyűlés szándékának megfelelőleg cselekszik akkor, mikor a többi kath. Egyesületekkel karöltve, a csatasorba áll, arra kérve a kath. Egyesületeket, tegyék gyakrabban szóvá összejöveteleikben, mit tehetnek a mi módon, egyenkint és összesen, mint Egyesület az erkölesten iratoknak és képeknek, a kirakatokból és egyéb helyekről való kiküszöbölésére? Hogy pedig e megbeszélések, esetleg nyilvános előadások, ne maradjanak csak meddő időtöltésnek: azért szeretettel kérjük a naggyűlésű egyesületet, hatna oda, hogy határozatuk, közérkölség érdekében, törvényhatóságok rendelete és intézkedései által a közéletben is érvényre emeltessek s foganatosítsassék. Legyen szabad végül arra kérnünk a n. é. egyesületet, sziveskednék a törvényhatóságoknak talán már eddig is kiadott régebbi, erre vonatkozó rendeleteit velünk közölni, hogy azt Társulati Értesítőnkben közzé tessék s azzal másoknak is használhassunk.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *A püspökmegyei zsinat* címen lapunkban majdnem egy éven át egy igen érdekes tanulmány jelent meg Forster János szentszéki tanácsos tollából. A tanulmány általános érdeklődést keltett s hogy az érdeklődők bármikor is könnyen hozzáferhessenek, szerző most egy 20 ives csinos kötetben külön is kiadta. A tartalomról ezuttal felesleges szólanunk, mert hisz a munkát lapunkban jelent meg, de megemlítsre méltónak tartjuk a kötet igazán szép és izléses kiállítását, amely Papp György nyomtatott dícséri. Az oldalakon kényelmes, széles márgó van hagyva abból a célból, hogy az olvasók megjegyzéseiket mindjárt az illető helyeken feljegyezhesék. Ára?

* *Két szent beszéd.* Wass Albert dr. szentszéki tanácsos és jegyző, theologiai tanár, két, első szent miseáldozat bemutatása alkalmából tartott, eszmékben gazdag, gyönyörű beszéde nyomtatásban is megjelent. Wass A. dr. mint egyházi szónok sokkal ismertebb egyházmegyénkben, semhogy beszédeit dícsérnünk kellene. E két beszéde is az alkalmi beszédek szokásos sablonjából mesze kiemelkedik eredeti felfogásával, gazdag tartalmával. A beszédek külön-külön 20 fillérért megrendelhetők a szerzőnél Gyulafehérvárrt.

* *Léleknemesítő könyvecske katonák számára.* Fialat katonák, különösen altisztek részére tanulságos és lelkesítő könyvecske jelent meg a Szent-István-Társulat kiadásában. A címe: *Kereszt és kard, vagy a vallásos katona.* Ára 16 fillér. A világtörténelemből és a katonai életből vett épületes példákkal serkenti a hadifélt Istenelelemre, királyhűségre és hazaszeretetre, mint a magyar katona legszebb erényeire. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében, Budapest, IV. Kecskeméti utca 2. — Árárt levélbelyegben is elfogadják.

C S A R N O K.

Adalékok egyházmegyénk történetéhez.

A nyáradselyei róm. kath. plebánia története.

— Irta: Tózsér László. —

V. Selye régi papjai.

Láttuk eddig Selye eredetét, elnevezését, ősrégiségét, régi, újabb és legújabb hitéletét.¹⁾

A hitélet mozgatói és vezetői a papok lévén, lássuk kronologikus sorrendben az eddigi selyei lelkészeket, vagy akik legalább beszovalgáltak; mert minden papnak működése egy-egy darab a hitélet történetéből.

Mikor még a legrégebb időkben Selye a berekeresztúri anyaegyházhoz tartozott, a pápai tizedjegyzék szerint²⁾ Selye, illetve Berekeresztúr akkori plebánusa Abraam volt, ki 1332—1334. évek I. S. denárt, III. 4 denárt fizetett pápai dézsmába.

Azon időtől kezdve a reformáció koráig nincsenek okmányaink, tehát az akkori papokról sem tudunk semmit. Az akkori viharos idők mindent megemésztettek, hogy a katholicizmusnak nyoma vesszen az új vallás dicsőségére.

Midőn 1637-ben az első vesszőkáporna épült, ezt Szeszermáni Imre Clerikus Concionator építette Ferenczi György gergyószentmiklósi parochus költségén.³⁾ Az a kérdés, hogy mi lehetett ez a Szeszermáni Imre? A jelzett hely azt mondja, hogy „Clericus Concionator“. Tehát nem parochus, sem felszentelt pap, sem felszentelt szerzetes nem lehetett, hanem csak „klerikus“ papnövendék. És milyen papnövendék? világi, avagy szerzetes? . . . Ha világi papnövendék, vajjon hogyan kell ezt érteni, hogy itt Selyében lett volna klerikus és itt lakott volna? . . . Nagyon sajnálom, hogy ezen kérdésekre tudományos alaposággal nem felelhetek; mert ezen felreosó és elzárkózott állomáson az ilyen történelmi kutatásokhoz szükségeltető forrásmunkákhoz⁴⁾ nem juthatok; sem pedig selyei szerényjövendelméből be nem szerezhetem pl. Békeffi⁵⁾ s mások történeti tanulmányait. Így csak jóhiszeműleg gondolom, hogy az azon időbeli vidéki klerikusok olyan világi egyházi szolgák lehettek, kik mint irástudók és eszeesebbek az olyan kisebb kápolnáknál, imaházaknál, hol az anyaegyháznál lakó parochusok gyakran meg nem jelenhettek misézni, hétköznapokon és vasárnapokon is az öregebbeket összegyűjtötték s nekik pap nélküli istentiszteleteket tartogattak s midőn magukat jól begyakorolták és a pap tudományokat is valamelyik parochus mellett elsajátították, akkor papokká is felszenteltettek, — mert akkor még, különösen a trienti zsinat előtti időkben rendszeres papneveldek nem léteztek. A klerikusok akkor a parochusok mellett ép úgy növekedhettek a segédkezesek és helyettesítések által, mint nem rég a harangozókból lettek a kántorok és tanítók az öreg kántorok oldalánál. Hogy ez a Szeszermáni Imre is ilyen klerikus lehetett Selyében, bizonyítja az, hogy egyszersmind „Concionator“-nak is mondatik; vagyis már annyi klerikus jártasságot sajátított el, hogy Concionator is lehetett, tehát prédikált, azaz ker. tanításokat tartott és olvasott fel a selyei vesszőkápolnában. S hogy ezt a selyei vesszőkáp-

pólnát Ferenczi György gergyószentmiklósi parochus 70 ft. adományából építette,¹⁾ nagyon valószínű, hogy ő a nevezett gergyószentmiklósi parochus mellett tanulgatta a klerikus teendőket s azon parochus ajánlotta a selyei híveknek lelkivezetőül, mintegy mesterül. Hasonló esetre figyelmeztetett még napjainkban is nem régen egyik oroshelyi-varsági tanító barátom, ki Kiskapuson jártában beszélte nekem, hogy ő vasárnapokon az erdei telepen egyszersmind istentiszteletet is tart az iskola termében: énekel, olvasót mond és kátét magyaráz, tehát klerikus concionator. Szükség törvényt ront még ma is, annál inkább az akkori régi időkben. Jó lenne legalább Selyében azt a régi klerikus rendszert új életre kelteni, legalább mikor papszüke van; mert ide a rossz utak miatt még a szomszéd papok sem tudnak feljutni semmiféleképpen. Hogy a Clerikus Concionatorok ilyen növekedő papfelek lehettek, bizonyítja az is, hogy a Kolozsi-fele Schematizmus pro a. 1882. „Selye“ cím alatt azt mondja, hogy azon idő körül már papi laknak alkalmas ház is vala épülve, melyet a kántor lakott.²⁾ Valószínű, hogy ezek a kántorok egyszersmind klerikus Concionatorok lehettek.

Ilyen Clericus Licentiatius volt 1710—1714. gergyószentmiklósi János Ferenc: „licentiatius“, mert ker. tanítások tartására licenciát, szabadságot kapott. Ilyen klerikus licentiatius volt szintén gergyószentmiklósi Madaras Gábor. Ilyen klerikus licentiatius volt 1720-ban 1734-ig mikházi Török Mihály, ki alatt épült 1722-ben a mostani kőtemplom, illetve kőkápolna, melyről már eleget szóltam.

Több Licentiatust nem említek okmányunk,³⁾ hanem csak azt jegyzi meg, hogy ezen időtől kezdve Selye hol a szovátai, hol a köszvényesi plebánosok, hol pedig 1805. óta a mikházi szerzetesek által adminisztráltott.

Legrégibb anyakönyvünkben,⁴⁾ mely 1775-től kezdődik, a szovátai plebánosok közül csak R. D. Kósa János plebános ur említtetik, ki épen búcsúra jött fel Mária Magdolna napján, július 22-én és akkor keresztelt két gyermeket. Köszvényesi plebános nevére nem találtam; valószínű, hogy saját anyakönyveikbe vezették be az eseteket.

Mikházi beszovalgó szerzetest 1775-től egészen 1891-ig összesen 183-at találtam anyakönyveinkben, kiknek neveit és működési éveit sorra bejegyeztem örökkévaló halás emlékezetül a Plebánia történetébe⁵⁾ s kik közül legalább a házfőnököknek mint kinevezett selyei administratoroknak neveit illelnek itt is névszerint felhozni, de mivel az anyakönyvekben ilyen minőségüket ők maguk se jegyezték fel, azért én sem tudnám a régebbi idők administratorait kiválogatni és itt kitüntetni; elég kitüntetés az is, hogy az Isten könyvében fel vannak jegyezve mint selyei konfessorok és mártirok, mert a selyei hegyeken keresztül eleget konfessorokodtak és eleget mártírodkodtak.

Az újabb szerzetes adminisztrátorok közül felemlítem azokat, kik tudtom szerint még ma is élnek, ha meg nem haltak, de kedves emléküek még ma is selyeiek előtt: P. Kulcsár Benedek, P. Márkos Cherubin, P. Nagy Honor, P. Bartalis Krizolog, P. Szélyes Ferenc, kit még ma is kegyelettel emlegetnek selyei hívei, mert jó ember is volt, szép barát is volt, meg

aztán két ízben hosszú években keresztül gondozta őket; P. Imre Márk, kit hatalmas tekintélyeért és jókedvű humoráért tartanak emlékükből; P. Lukács Ádám, ki most Bőben dicséri az Urat és gondozza kis nyáját ősz fejjel, de vidor lélekkel (azt is beszélk mindenfelé, hogy jól gazdálkodik és erősen gazdagodik — adja Isten, mert jólelkű pap); P. Dávid Antal, kinek jó mondásait egyszer én is élveztem s szívjóságáért Isten is késő vénkorig életet; P. Csizsér Elek, kiről csiksomlyói fiatal korában én magam is meg voltam győződve, hogy szentéletű barát; most még, Isten kegyelméből többre vitte, mert mostani búcsúmon állította tiszta lelkiismerettel kedves kántora, hogy most igazán „szentek szerzte“ a kicsi Csizsér. Én már régóta mindenütt és mindenki előtt tiszteltem és becsültem és magasztalom, csak itt Selyében nem, mert még egyszer sem járt itt nálam. Ha szépen nem akar ide jönni régen tisztelő szomszédjához, ezennel kijelentem, hogy új keresztúti kepeink franciskánus megáldásához hivatalosan is fel kell jönnie, mert örömmel értesültem sok száz mással egyetemben, hogy egy újabb évre megint szomszédunk maradt. Az Isten éltesse jókedvében s gyógyítsa meg nekünk példányképül.

Legutolsó beszovalgó szerzetesek voltak: P. Ferenczi György házfőnök, P. Bartha Szolán, kit szintén igazi szerzetes gyanánt tiszteltek, mert őt mint osztálytársamat a csiksomlyói gimnáziumból ismerem, és P. Bándi Bernát, kit mint „az öreg Bándi“ szintén ismerhettem Gyulafehérvárról mint papnöveldei gyóntatónkat, hacsak nem csalódom.

Az 1891-ik esztendőben pedig Selye önálló plebániává lévén, világi papok vették át a plebániát.

VI. Selye plebánosai.

A legelső világi pap itt Selyében Balázs Ignác plebános volt, ki mint csikszeredai káplán jött ide s 1891—1894. között lelkészkedett itt. Sok nehézséggel küzdött a kezdet nehézségei között, mert a templomnak öltönyei, az új plebániának keretesei, ő magának pedig sok fizetési nem valának. Szélid lelkiületű, béke-szerető, leereszkedő és nyajas lelkipásztor volt, de mindezen lelkitulajdonságok ilyen vegyes vallású helyen nem épen szervezendő új plebániára valók, mert engedékenységgel az egyház szigorú elveit nem lehet már in principio érvényre emelni, mely esetben a közelebbi utódoknak sok kellemetlenség marad hátra; mert a mint kezd az első pap, úgy szoknak a hívek is. Ez időből származik a sok egyházzellenes uzus az itteni hívek életében, mint pl. a más vallásuakért való ingyen, de kölcsönös halotti harangozások, a vegyes temetkezések, a más vallású keresztülők, a más vallású pappal való keresztelés, nagybőjti lakadalmazás, tánc a katolikusok részvételével stb. Ezeket kezdetben kellő eréllyel meg lehetett volna szüntetni, de már most késő, mert reakció nélkül nem lehet. Az utódok már így kapják s így hagyják. A hiányos építkezések miatt őszekülönbözött Kovács abbás-főesperes úrral s e miatt zavonia kellett Selyéből, a mint leváltáram eredeti okmányai bizonyítják. Küküllő-Keményfalvára lett áthelyezve, hol fiatal korában meghalt 1899. szeptember 19. Nyugodjék békeségben!

Utánna jött Kovács János zetalaki káplán és idegenes adminisztrátor, ki csak július hónaptól októberig lelkészkedett itt, mert akkor hirtelenül meghalt. Itt van eltemetve a selyei templom cintermében egyszerű kőkereszt alatt. A hívek nagyon szerették, mert erőshangú és mind szegény születésű fiú, népszerű pap volt.

1) „Közm.“ 25., 26., 28. sz.

2) Beke: Az erdélyi egyház. képe a XIV. század elején, 168. old. 28. sz. a.

3) Decr. canon. Visit. a. 1866. pag. 8.

4) Br. Orbán Balázs: Székelyföld Leírása I—V. 150.

5) Békeffi Remig: A papnevelés története.

1) Descriptio Paroch. Selye 828. a. 1. pag. 3.

2) Schematismus pro a. 1882. pag. 147. sub: Selye.

3) Decr. Canon. Visit. a. 1836.

4) Matricula Selyeensis in anno 1775.

5) Tózsér: A selyei róm. kath. plebánia története, 1895. 19—22 lap.

Mint kövér ember, a rozoga, léghuzamos, egész-segtelen kis templom áldozata lett; pedig oly erős és izmos alak volt, hogy csak ez a rossz, hegyi kápolna törhette meg. Én is, mint kövér ember, némi balsejtelemmel nézegetem sirját s imádkozgatom Breviáriumból. Az Isten nyugtassa meg öt fiatal sirjában, engem pedig őrizzen meg az ő korai halálától, mert még szolgálni szeretnék Istennek, ha nem is Selyében, hanem egy szelídebb klímájú más plebánián, a hol már végre-valahára én is lehetnék egyszer „dignior”. Különböztet Isten veled Kovács János barátom! R. I. P.!

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenetel.

* Gy. M. Székelyudvarhelyt. Miként látni tetszik, a munkálatról már lapunk mai számában röviden megemlékeztünk. A beküldött szakszerű ismertetést jövő számunkra hagyjuk. A hirdetésre vonatkozólag a kiadó hivatal azt izeni, hogy egyszeri közlés díja egy korona, félévén át való hirdetés esetén 60 fillér, egész évi hirdetésnél 50 fillér. A hosszabb időn át történő hirdetésnél legalább fél évi díj előre fizetendő. A nehányszori hirdetés díja teljesen előre fizetendő.

NYILTTÉR.

Iroda áthelyezés!

Ezennel van szerencsém üzletfeleimet és ismerőseimet értesíteni, miszerint 25 év óta fennálló

hirdetési irodámat f. évi augusztus hó 1-én Budapest, VII. Károly-körut 13. I. em.

helyeztem át. Kötő tisztelettel **Eckstein (Elek) Bernát** hirdetési irodája Budapest, VII. Károly-körut 13. I. em. Telefon 36-24.

Pályázat.

— A bácsi római kath. iskolaszék a II-ik tanítói állásra folyó évi aug. hó 10-ig bezárólag pályázatot hirdet.

Javaldalma: Alapfizetés a kolozsmonostori, róm. kath. tan. alapadalmi pénztriből évi 100 korona.

Államsegélyben kilátásba helyezett 700 korona; mely fizetésnek az 1907. évi XXVII-ik t. cz. alapján államsegéllyel

eszközlendő kiegészítését 1000 koronára, az állás elfoglalása után az új tanító részére az iskolaszék kéri fogja.

A kolozsmonostori róm. kath. tan. alapadalmi által épített új szűz lakás; mely áll: 2 szoba, konyha, kamra, pince-és a szükséges melléképületekből.

A kertiletmény is természetben lesz.

Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölendő osztályokban a mindennapi és ismételő tankötelességeket tanítani.

A pályázati kérvények oklevéllel és a szükséges okmányokkal felszerelve az iskolaszéki elnök címére küldendők.

Bács (u. p. Kolozsvár) 1907. évi július hó 25-én.

Római kath. Iskolaszék.

A gyergyóújfalvi templom kifestésére ezennel pályázatot hirdetek. A pályázat határideje augusztus 18. Sziveskedjenek az érdekeltek saját költségükön megjelenni és információt szerezni, folyamodványaikat pedig az eddig nyert bizonyítványaikkal egyetemben aug. 18-ig hozzám benyújtani. Gyergyóújfalu, 1907. július 21-én.

Várterész Antal, lelkész.

A gyergyóújfalvi templom padjainak kifestésére, kijavítására és padozata rendbe hozatalára augusztus 18-iki határidővel pályázatot hirdetek. Sziveskedjenek az érdekeltek saját költségükön megjelenni és tájékozódást szerezni, folyamodványaikat pedig hozzám benyújtani. Gyergyóújfalu, 1907. jul. 21-én.

Várterész Antal, lelkész.

Szélhajtó és görcscsillapító

Bibergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (csomagolással együtt) nem küldetik.

Rendelhető Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista

bármily stílus és vallású templomberendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak márványozásra.

A népiskola tananyagának tantárgyankénti beosztására szolgáló

Részletes Tantervnyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a **miniszeri** és külön a **róm. kath.** tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. **postadíjjal** együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál Székelyudvarhely.

Parketta.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására adni, hogy a sok év óta fennálló

gőzfűrész és téglagyáramat

kibővíttem gőzszerűtővel és tölgy-parketta, valamint hajópadlógyárfással.

Az eddigi olcsó és pontos kiszolgálásról n. é. vevőimet ezután is biztosítom.

Szászrégen, 1907. május hó.

Kiváló tisztelettel

Müller János,

Szászrégeni első gőzfűrész és téglagyár.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő. ☉ Telefon. ☉ Társas kocsik. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok. ☉ Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ☉ Mérsékelt árak.

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon köülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben bitokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	„	6.—
Egy negyed	„	4.—
Egy nyolczad	„	3.—
Egy tizenhatod	„	2.—
Egy harmincketted	„	1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% árengedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

==== A hirdetések díja előre fizetendő. ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadóhivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.